

שתי משניות ליום משנה שלמה

יו"ל ע"י משנה שלמה
העמותה להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

מס' עמותה: 580553329

משנה שלמה עמותה
להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

טל': 052-5802345 מייל: mishna.shlema@gmail.com
כתובת: עין שמש 23 גני תקווה 55900

פרויקט שתי משניות ליום - לעילוי נשמת
הרה"ק רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זצוק"ל כ"ק האדמו"ר מסטנשט
הרה"ק רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זצוק"ל כ"ק אדמו"ר מריבניץ

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר: "הליכות עולם לו"
אל תיקרי הליכות אלא הלכות". - רש"י: הלכות - משנה וברייתא, הלכה למשה מסיני.

הלימוד היומי לעילוי נשמת

התנא הקדוש יונתן בן עוזיאל זצ"ל

הגאון הנגיד רבי אייזיק רבי יעקב פרינס בקראקא זצ"ל

הגה"צ רבי יהושע ב"ר יוסף בוקסבוים זצ"ל

הגה"צ רבי אשר אנטויל ב"ר יהונתן בנמיין פ"ץ זצ"ל

ר' ברוך חיים ב"ר שמואל אליעזר זצ"ל

משנה א'

כתוב בתורה: "וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר, וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר" (ויקרא יז, טו), וקיבלו חכמים שאין הכתוב מדבר אלא באוכל נבלת העוף הטהור, ובא הפסוק ללמדנו ששונה דינה של נבלת העוף הטהור מדין נבלת בהמה, שכן נבלת הבהמה מטמאה במגע ובמשא, כמו שכתוב "הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב... והנושא את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב" (שם, יא, לט-מ), ואילו נבלת העוף הטהור אינה מטמאה לא במגע ולא במשא אלא באכילתה, ודווקא בשעה שהיא בתוך בית הבליעה (ולא כשהיא בחלל הפה), שנאמר "וכל נפש אשר תאכל" ומכאן שהיא אינה מטמאה אלא כשהיא בבית הנפש, היינו בבית הבליעה שאז נהנית הנפש. וזה שנאמר 'אשר תאכל' בא לתת שיעור לטומאתה כשיעור אכילה שהוא כזית. וטרפה האמורה כאן לא נכתבה אלא לדרוש: כמו שדרשו בתורת כהנים: יכול אף נבלת עוף הטמא תהא מטמאה בבית הבליעה? תלמוד לומר: "אשר תאכל נבלה וטרפה" - נבלה שיש בה טריפה, נמצא הכתוב מלמדנו שהבולע כזית מנבלת העוף הטהור הרי הוא נטמא ומטמא בגדיו, ולא רק את בגדיו בלבד הוא מטמא, אלא כל מה שנוגע בבגדים או בכלים (שאוחז בהם) בשעה שהכזית מנבלת העוף הטהור נמצא בבית בליעתו, הרי הם נטמאים ונעשים ראשון לטומאה. ברם אם נגע באדם או בכלי חרס בשעת בליעתו, לא טימאם. ולאחר שבלע, אף שאר כלים אינו מטמא, שמשפירש ממטמאיו אינו אלא ראשון לטומאה. ואין כלים מקבלים טומאה מראשון לטומאה אלא מאב הטומאה. וכיוון שחמור דינה של נבלת העוף הטהור כשהיא בבית הבליעה, שמתמאה כלים כאב הטומאה, לפיכך דינה מקודם כדן אוכלים טמאים, היינו כאוכלים שנגעו באב הטומאה, אע"פ שהיא לא נגעה באב הטומאה. משנתנו מפרטת דיני נבלת העוף הטהור בין לעניין טומאת אוכלים ובין לעניין טומאת נבלות.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דָּבָר נֵאמְרוּ בְּנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר וְאֵלוּ הֵם: צְרִיכָה מִחֻשְׁבָּה היינו שאין דינה כדן שאר אוכלים טמאים, אלא צריך שיחשוב עליה שתהא לאכילת אדם, כגון לאכילת גוי, שכן המאכלים המותרים לאכילה אינם צריכים מחשבה הואיל וכרגיל עומדים הם לאכילה, ומשהוכשרו לקבל טומאה, אם נטמאו, כגון שנגעו בשרץ, הרי הם מטמאים טומאת אוכלים, אבל נבלת העוף הטהור, הואיל והיא אסורה באכילה, הרי היא צריכה תחילה מחשבה לאכילה, ואח"כ תטמא טומאת אוכלים, ברם במסכת עוקצין (ג, ג) מבואר שדין זה נאמר רק לגבי הכפרים, לפי שאין רגילים לאכול שם נבלת העוף, אבל בשווקים שמתאסף שם עם רב, ויש

רבינו עובדיה מברטנורא

שלשה עשר דבר - צריכה מחשבה.

שיחשב עליה לאכילת אדם. שכל

האוכלים המותרים אין צריכים

מחשבה, אבל זו הואיל והיא אסורה

באכילה צריכה מחשבה ואחר כך

הטמא.

ודווקא בכפרים דליכא רוב עם, אבל

בשווקים אינה צריכה מחשבה, שכיון

שיש רוב עם הבאים לשוק איכא

טובא דאכלי נבילת עוף טהור. והכי

מפורש בפרק בתרא דעוקצין.

לעילוי נשמת

מורי ורבי הרה"ק יצחק יגן ב"ר יעקב ורחל זצוק"ל
מו"ר אבי דוד שלום ב"ר שלמה דב וברכה שיפמן ע"ה
הרבנית פעריל דבורה ע"ה בת הרב ישראל צבי יאיר
מרת חיה רויזא בת מוה"ר נטע צבי שלאינגר ע"ה

לקבלת המשנה היומית למייל או לוצאפ ולהנצחות

ניתן לשלוח מייל לכתובת: mishna.shlema@gmail.com

או לשלוח הודעה לנייד: 052-5802345 או: 053-4287288

רבינו עובדיה מברטנורא

ואינה צריכה הכשר – אלא מטמא טומאת אוכלים ככל שאר אוכלים שנגעו בשרץ שהם נעשים ראשון לטומאה, ואין צריך שיבואו עליהם מים או שאר משקים ולא שתגע בשרץ. דהכשר בורעים הוא דכתיב (ויקרא י"א) וכי יותן מים על זרע וגו', ודרשינן מה זרעים שאין טופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר, אף כל שאין טופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר, יצאה נבלת עוף טהור שסופו לטמא טומאה חמורה, שהיא מטמאה אדם ובגדים בבית הבליעה, שאינה צריכה הכשר.

ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה – דכביצה ממנה אם נגעה באוכלים טהורים נטמאו. **וכזית בבית הבליעה** – אדם שאכל כזית ממנה נטמא, ונטמאו בגדיו כשתגיע לבית הבליעה. דכתיב (שם יז) והנפש אשר תאכל נבילה וטרפה וגו', ובנבלת עוף טהור הכתוב מדבר, וכתיב תאכל, ואין אכילה פחות מכזית.

וטעון הערב שמש – ולא טגי בטבילה לחודה. **וחיבים עליה על ביאת המקדש** – כשאר כל הטומאות. דכתיב בטומאת מקדש וקדשיו (ויקרא ה') לכל טומאתו אשר יטמא בה, ודרשינן לרבות בולע נבלת עוף טהור. **ושורפים עליה את התרומה** – אם נגעה נבלת עוף טהור בתרומה, נשרפת, שכשאינה בבית הבליעה דין ראשון לטומאה יש לה ומטמאה את התרומה בנגיעה להיות שני.

והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים – ואפילו היה האבר פחות מכזית. וסתם מתניתין דלא כרבי מאיר. דאילו רבי מאיר הא שמעינן ליה בשלהי גיד הנשה דאמר אבר מן החי אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד.

שחיטתה ומליקתה מטהרת את טריפתה – ומוציאה מידי נבלה שלא תטמא. לפי שהמליקה מתרת בפנים לכהנים כדרך שהשחיטה מתרת בחוץ, וכשם שטיהרתו שחיטתו, כך תטהרנו מליקתו. ושחיטה דמטהרת את הטרפה מידי נבלה נפקא לן מקרא, דכתיב (ויקרא י"א) וכי ימות מן הבהמה וגו' כל הנוגע בנבלתה יטמא, יש מן הבהמה שהיא מטמאה, ויש שאינה מטמאה, פרט לטריפה שנשחטה, והוא הדין לטריפת עוף.

רבי יהודה אומר אינן מטהרות – דלא ילפינן טריפת עוף מטריפת בהמה. **רבי יוסי אומר שחיטתה מטהרת ולא מליקתה** – והלכה כרבי יוסי.

שם רבים האכלים נבלת העוף, אינה צריכה מחשבה, **ואינה צריכה הקטר** שכל האוכלים ראויים לקבל טומאה רק לאחר שבאו עליהם אחד משבעת המשקים, המכשירים אותם לקבל טומאה, וכשנטמאו לאחר שהוכשרו, כגון שנגעו בשרץ, הרי הם מטמאים אוכלים אחרים, אבל נבלת העוף הטהור אינה צריכה הכשר, היינו שיבואו עליה משקים כדי להכשירה לקבל טומאה, לפי שהיא מטמאה מחמת עצמה, ואע"פ שלא נגעה באב הטומאה, מכל מקום דינה כאוכלים שנגעו באב הטומאה, שנעשים ראשון לטומאה, **ומטמאה טמאת אכלין בכביצה** שאם נגע כשיעור ביצה ממנה באוכלים טהורים, נטמאים ונעשים שני לטומאה, **וכזית בבית הבליעה** כלומר שאדם האוכל ממנה שיעור כזית, כשמגיע האוכל לבית בליעתו, כל זמן שלא בלעו, הרי הוא אב הטומאה, ומטמא בגדים וכלים שנוגע בהם באותו הזמן, כמו שביארנו בהקדמה למשנה, **והאוכלה טעון הערב שמש** היינו שהאוכלה אינו נטהר מיד לאחר שטבל, אלא רק לאחר שיעריב שמשו (כלומר שנטהר רק לאחר ששוקעת השמש ביום הטבילה), כמו שנכתב בו: "ורחץ במים וטמא עד הערב", **וחיבים עליה על ביאת המקדש** היינו שאם אכלה, ונכנס למקדש בטומאה, כגון שנכנס קודם שהעריב שמשו, וכל שכן אם נכנס קודם שטבל, במזיד - חייב כרת, ובשוגג - חייב קרבן חטאת (קרבן עולה ויורד), **ושורפין עליה את התרומה** שאם נגע כזית ממנה בתרומה, או אם אדם שאכלה נגע בתרומה, הרי היא נטמאת ונשרפת, **והאוכל אבר מן החי ממנה כלומר מעוף טהור סופג את הארבעים** לוקה ארבעים מלקות, משום איסור אבר מן החי, שלא כדעת רבי מאיר (גמרא חולין קב, ע"א) שסובר שאיסור אבר מן החי אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד. **שחיטתה השחיטה של עוף טהור ומליקתה או מליקה של קרבנות במקדש מטהרת את טריפתה** כלומר שאם העוף נמצא טריפה לאחר שנשחט או נמלק, הרי השחיטה/מליקה מטהרת אותו מידי נבילה ואינו מטמא בבית הבליעה, **דברי רבי מאיר** כמו ששינונו את טעמו (זבחים ז, ו) * **רבי יהודה שחולק אומר: אינן מטהרות** לא השחיטה ולא המליקה אינן מטהרות את טריפת העוף מידי נבילה, אלא דינה כשאר נבלת עוף טהור, טעמו מבואר בגמרא זבחים (סט, ע"ב) **רבי יוסי אומר: שחיטתה מטהרת את טריפתה מטומאת נבילה, אכל לא מליקתה** וטעמו כמו שמובא במשנה זבחים (ז, ו), שהואיל ואין אנו מוצאים במפורש ששחיטה מטהרת את טריפת העוף מטומאתה, אלא למדים עליה בקל וחומר מנבלת בהמה, לפיכך דיה שיהא דינה כנבלת הבהמה, ששחיטה מטהרתה ולא מליקה, שכן כלל הוא 'דין לבלא מן הדין להיות כנדון' (דבר הנלמד בקל וחומר דיו שיהא דינו כדבר שלמדים ממנו)**. עד כאן מנתה משנתנו תשעה דברים שנאמרו בנבלת עוף טהור, שכן שחיטה ומליקה נחשבות כדבר אחד, והמשנה הבאה תוסיף עוד ארבעה דברים.

*מה אם נבלת בהמה, שהיא מטמאה במגע ובמשא, שחיטתה מטהרת את טריפתה מטומאתה", כמו שלמדים בגמרא זבחים מן המקרא ועיין ברב מברטנורא כאן. נבלת העוף שאינה מטמאה במגע ובמשא אלא בבית הבליעה אינו דין שתהא שחיטתה מטהרת את טריפתה מטומאתה (כלום אין זה קל וחומר?); ומאחר שלמדים בקל וחומר ששחיטת העוף של חולין מטהרת את טריפתה מטומאתה, למדים 'במה מצינו' שאף מליקת העוף של הקרבנות מטהרת את טריפתה מטומאתה, מה מצינו בשחיטתה שהיא מכשרתה באכילה, ומטהרת את טריפתה מטומאתה, אף מליקתה שהיא מכשרתה באכילה, תטהר את טריפתה מטומאתה" – הסבר המושג 'במה מצינו' - כשם שמצינו בעניין מסויים שיש בו דין מסויים ונוהג בו דין שני, אף

בעניין אחר שיש בו אותו דין מסויים (כמו בעניין הראשון), צריך לנהוג בו גם הדין השני (שנוהג בעניין הראשון)

**בגמרא מסיקים שאף רבי מאיר סובר כלל זה, שהרי מן התורה הוא, אלא שרבי מאיר מצא פסוק ודרשו: "זאת תורת הבהמה והעוף" (ויקרא יא, מו), וממנו הוא למד שבא הכתוב להקיש עוף לבהמה, מה בהמה דבר שמכשירה באכילה מטהר טריפתה מטומאתה, אף עוף, דבר שמכשירו באכילה מטהר טריפתו מטומאתו. ברם רבי יוסי אינו דורש פסוק זה, אלא למד אמנם קל וחומר מבהמה, כדעת רבי מאיר במשנתנו, ולפיכך הוא סובר: 'שחיתתה מטהרת אבל לא מליקתה', שכן 'דיו לבא מן הדין להיות כנדון', והלכה כרבי יוסי.

משנה ב'

המשנה ממשיכה למנות את שלושה עשר הדברים שנאמרו בנבלת העוף הטהור.

רבינו עובדיה מברטנורא

הַכִּנְפִּים הנוצות הגדולות שבעוף **וְהַנוֹצָה** והנוצות הדקות - **מִטְמְאוֹת** אם נגע בהם שרץ, הם נטמאות **וּמִטְמְאוֹת** ואם הם טמאות ונגעו באוכלים טהורים, מטמאים הם את האוכלים, שנחשבות הם כיד* להכניס ולהוציא טומאה, כפי שנלמד בהמשך המשנה, **וְלֹא מְצַטְרְפוֹת** לשיעור כביצה לטמא טומאת אוכלין, שאינן נחשבות כ'שומר', ושנינו במסכת (עוקצין א, א) שכל שהוא יד' ולא 'שומר' מיטמא ומטמא ולא מצטרף, ורבינו שמשון מפרש את הרישא כך: 'מיטמאות' - עוף טהור שנשחט והוא ראוי לאכילה, אם נגע שרץ בכנפיים, או בנוצה, נטמא כל העוף. 'ומטמאות' - שאם כבר נטמא העוף, והכנפיים או הנוצה נגעו באוכלים טהורים, נטמאו האוכלים, שדין הכנפיים והנוצה כ'יד' שמכניס ומוציא טומאה, 'ולא מצטרפות' - לשיעור כביצה לטמא אוכלים ולא לשיעור כזית לטמא בבית הבליעה, מהטעם שכבר הזכרנו, לפי שאין דינן כ'שומר'. ואע"פ שהמשנה ממשיכה למנות את שלושה עשר הדברים שנאמרו בנבלת העוף הטהור, מכל מקום לא כולם נאמרו בנבלת העוף, שהרי גם שחיטה ומליקה ואבר מן החי שנימנו במשנה הקודמת אין הם מדברים בנבלת העוף, אלא שהכוונה היא שרובם של הדברים הם בנבלת העוף הטהור, ויש במניין זה כמה דברים שהם שייכים בעוף טהור שלא נתנבל. **רְבִי יִשְׁמַעֵאל אָמַר: הַנוֹצָה מְצַטְרְפֶת** להשלים לשיעור כביצה או כזית, שנחשבת היא כ'שומר', ויש מפרשים את טעמו לפי שהיא נאכלת עם נבלת העוף הטהור. **הַחֲרִטּוֹם** היינו הבשר שבפה שנמצא מתחת למקור שאיתו העוף מנקר **וְהַצְּפָרְנִים** היינו חלק הציפורן הבלוע בתוך הבשר - **מִטְמְאִין וּמִטְמְאִין** כמו שביארנו לעיל לעניין הכנפיים והנוצה **וּמִצְטְרְפִים** לשיעור כזית לטמא בבית הבליעה, או לשיעור כביצה לטמא טומאת אוכלים. **רְבִי יוֹסִי אָמַר: אֵף רְאֲשֵׁי אֲגָפִים** ראשי הכנפיים **וְרֹאשׁ הַזָּנָב** אע"פ שרגילים לחתכם ולהשליכם, לפי שאינם ראויים לאכילה - מכל מקום **מְצַטְרְפִים** לשיעור כזית או כביצה כמו שביארנו לעיל, והטעם הוא: **שֶׁפֶן מְנִיחִים בְּפִטְמוֹת** בעופות מפותמים מניחים אותם בעוף ואוכלים אותם עימו. לפי רוב המפרשים ארבעת הדברים הנמנים במשנתנו בנוסף על תשעת הדברים שנימנו במשנה הקודמת הם: הכנפיים והנוצה, החטום והציפורניים.

מיטמאות - אם נגע בהן שרץ נטמאו, ואם טמאים הן ונגעו הכנפיים והנוצה באוכלין טהורים, נטמאו. דחשיבי יד להכניס ולהוציא, וכל שהוא יד מיטמא ומטמא.

ולא מצטרפות - אם היה אוכל פחות מכביצה אין הכנפיים והנוצה מצטרפות להשלימו לכביצה לטמא טומאת אוכלים, דלא חשיבי שומר שמצטרף, כדתנן בריש עוקצין.

הנוצה מצטרפת - דחשיב לה שומר. ואין הלכה כרבי ישמעאל.

החרטום - שהעוף מנקר בו.

ראשי אגפים וראש הזנב - הנשארים מחוברים לגוף אחר שמרטו הנוצה, ורגילים לחתכם ולהשליכם דלא חזו לאכילה, אלא שבעופות המפותמים מניחים אותן ואוכלים אותן עם העוף, והיינו דקאמר שכן מניחים בפטומות. ואין הלכה כרבי יוסי. והני שלושה עשר דבר דחשיב במתניתין, בבבא קמייתא איכא תשעה, דשחיתתה ומליקתה חודא חשיב להו, דתרווייהו חזו טהרה לטריפתה, והכנפיים והנוצה והחרטום והצפרניים, הרי שלושה עשר דבר.

דין 'יד' באוכל - בהלכות טומאה וטהרה, 'יד' הוא כינוי לכל דבר שמשמש כידית לאחוז את האוכל, ואוחזים בו את האוכל בכל צורה שהיא, והוא נחשב על ידי תשמישו זה כטפל לאוכל וכחלק ממנו, לדוגמא 'עוקץ' הפרי (החלק שאיתו מחובר הפרי לענף) שלאחר שנקטף הפרי ניתן לאחוז בעוקץ ולאכול את הפרי, ולכן העוקץ נחשב כ'יד', וכן בעצם שיש עליה בשר, שניתן לאחוז בעצם ולאכול את הבשר שעליה, ולכן העצם נחשבת כ'יד'. 'היד' משמש בדיני טומאה, לשתי פעולות: להוציא טומאה - כלומר אם נגע אדם בעצם (הנחשבת 'יד לאוכל') של אוכל טמא - האדם נטמא, ולהביא טומאה - אם העצם נגעה בדבר טמא, נטמאה כל חתיכת האוכל.

דין 'שומר' באוכל - בהלכות טומאה, דין "שומר", הוא שכל דבר הנספח לאוכל כשומר, היינו שהוא מהווה שמירה על האוכל מאיזה סיבה שהיא, כגון קליפת הפרי ששומרת על הפרי שלא יתקלקל, נחשב 'השומר' לחלק מהאוכל, הן כדי להביא טומאה על האוכל אם הטמא נגע ב"שומר" בטומאת אוכלין, והן כדי להביא טומאת נבלה על מי שנוגע ב"שומר" של נבלה.

by getty